

Навчальна дисципліна: «*Загальна психологія*»

Спеціальність: *Політологія. Соціологія*

Курс: перший

Викладач: *доц. Ногачевська І.О.*

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Методичні вказівки щодо виконання самостійної роботи

Основна схема роботи із запропонованими електронними матеріалами є наступною:

- ❖ Виконати завдання запропоновані на самостійне опрацювання.
- ❖ Опанувати основні психологічні поняття.
- ❖ На основі запропонованої літератури самостійно доопрацювати питання, які є недостатньо зрозумілими.

Перевірка якості виконання завдань самостійної роботи буде здійснюватись на практичних заняттях та під час проміжного тестового контролю.

При виникненні додаткових запитань звертайтеся за електронною адресою: **innatella@gmail.com**

Щиро вдячні креативним та відповідальним студентам!

Завдання для самостійної роботи

Модуль 1. Психіка як осередок життя

1. До ХХ ст. розвиток психологічних знань пройшов шлях від анімістичних уявлень до поняття про психіку як суб'єктивний образ об'єктивного світу. Покажіть, які факти, здобуті наукою в різні періоди, привели в кінцевому результаті до висновку, що психіка є суб'єктивний образ об'єктивного світу (перерахуй основні віхи на цьому шляху).

На початку ХХ ст. настає криза в психології. В чому її суть і причини? Чи є кризовою психологія початку ХХІ ст.?

2. У першій половині ХХ ст. психологія вступила в період створення наукових основ розробки її найважливіших проблем. У нашій країні і за рубежом виникали різноманітні наукові школи і напрямки.

Дайте їм короткі характеристики: 1) що нового внесла кожна школа в психологію; 2) чим були викликані дослідження в даному напрямку; 3) яку роль у прогресі наукових знань про психіку відіграли дослідження (гіпотези, висновки, відкриття) школи; 4) яке сучасне значення цих висновків для психології; 5) як вплинула криза в психології на зародження і розвиток цих шкіл і напрямків. (Відповіді за пунктами 1, 2, 3, 4, 5 запишіть в конспект:

а) біхевіоризм; б) гештальтпсихологія; в) фрейдизм (психоаналіз) і неофрейдизм; г) реактологія і рефлексологія у системі психологічних знань; д) генетична психологія; е) когнітивна психологія; ж) культурно-історична теорія Л.С.Виготського; з) теорія діяльності Л.С. Виготського, С.Л. Рубінштейна, О.М. Леонтьєва).

3. Напишіть коротко, що ви знаєте про українську психологію дореволюційного періоду (до 1917р.).

Які об'єктивні і суб'єктивні труднощі пододала вітчизняна психологія за період розвитку?

Проаналізуйте сучасний стан психології в Україні. Знаючи основні напрямки досліджень вітчизняних психологів, окресліть схему актуальних проблем і вклад провідних українських психологів у розвиток сучасної психологічної науки (С.Д. Максименко, Г.О. Балл, Н.В. Чепелєва, М.Й. Боришевський, Г.В. Ложкін, Ю.І. Машбиць, М.Л. Смульсон, В.О. Моляко, Р.О. Семенова, Л.Ф. Бурлачук, Л.М. Карамушка, Н.Ю. Максимова, В.В. Клименко та ін.) Відповіді запишіть у зошит (не більше 2-3 сторінок).

4. Покажіть, що конкретно нове вніс І.М. Сеченов в психологію (відповіді запишіть у конспект): а) в поняття рефлексу; б) у поняття співвідношення між психікою і свідомістю; в) в поняття психіки як функції мозку; г) в поняття ролі психічних процесів як регуляторів дії щодо забезпечення пристосовницького ефекту; д) в поняття мозку як ланки рефлексу, у відповідних відділах якого (мозку) зберігається і опрацьовується інформація про зовнішній світ.

5. І.П. Павлов (1849-1936), спираючись на теоретичні висновки І.М.Сеченова, відкрив закономірності регулювання мозком взаємодії тварини (і людини) з зовнішнім середовищем, названі вченням про дві сигнальні системи.

Що таке умовний рефлекс? Що таке перша і друга сигнальні системи? Як ці поняття співвідносяться з попередніми поглядами на психіку, на рефлекс?

6. Психологічна структура діяльності: мотиви – цілі – засоби – результат, та складники діяльності: діяльність, дії, операції. На основі такого розуміння:

- проаналізуйте психологічну структуру будь-якої знайомої діяльності (конкретного виду гри, навчання або роботи);
- покажіть, як пов'язана будь-яка діяльність (навести конкретний приклад) з потребою (через мотив? через ціль? через засоби? через результат? або з чимось із них прямо і безпосередньо, а з чимось опосередковано?);
- діяльність співвідноситься з мотивом, дія з метою, а операція з умовами виконання діяльності. Наведіть приклади.

7. Підготувати письмові відповіді на запитання:

- Гра, навчання, праця як провідні види діяльності людини, їх порівняльна характеристика;
- Діяльність і психічні процеси.

8. Підготувати відповіді на запитання:

- Розвиток спілкування.
- Педагогічне спілкування.
- Поняття комунікативної компетенції.
- Проблема співвідношення спілкування і діяльності.

9. Самостійно опрацювати психологічні механізми еґо-захисту за книгою: А.Ф Бондаренко. Психологічна допомога: теорія і практика. – К., 1997. –С. 42-45.

10. Дібрати літературу та самостійно опрацювати (для обговорення на практичному занятті) такі питання: самопочуття особистості в групі; інтимні міжособистісні стосунки; структура взаємостосунків у сім'ї.

Модуль 2. Пізнавальна функція психіки

11. Сприймання, уявлення, пам'ять, уява, мислення – психічних пізнавальних процесів. Доберіть приклад однієї психічної діяльності, в якій усі вони наявні як невід'ємні її компоненти, і опишіть коротко цю діяльність з погляду функціонування в ній цих процесів.

12. Мозок як головний орган психіки та мозок як центральний відділ нервової системи. Сигнали від зовнішніх предметів (світло, звук, запах та ін.) викликають збудження нервових закінчень (рецепторів), надходять по нервових волокнах до мозку (головного чи спинного), викликають його збудження (імпульсивне, рефлекторне, автоматичне або свідомо регульоване, довільне). Такий вигляд має загальна схема взаємозв'язку психічного та фізіологічного (нервового), схема зв'язку в діяльності мозку та психіки. Тепер прочитайте рекомендовану літературу з фізіологічних основ психології, психофізіології, нейропсихології та ін. Чому І.М.Сеченов вважав великою помилкою твердження про те, що психічні процеси починаються і закінчуються у свідомості? Як насправді відбувається: де починаються і закінчуються психічні процеси? Як вважали до Сеченова?

13. Мова – зовнішній виразник думки. Чи може бути (чи буває), що мова вчителя при викладенні нового матеріалу не є вираженням його мислення?

Чи може мова студента (виступ на семінарі) не бути виразником його мислення? Якщо так то чому? Якщо ні, то чому? Обґрунтуйте письмово у зошиті.

14. Усі психічні пізнавальні процеси з плином життя людини отримують розвиток, але різний: у когось краще і швидше розвиваються відчуття (наприклад, зорові або слухові), у когось – мова, у декого – мислення або пам'ять та ін. Чим пояснюється відмінність у ступені розвитку психічних процесів у різних людей? Обґрунтуйте відповідь, спираючись на першоджерела. Складіть список опрацьованої літератури.

15. Підготувати для обговорення на практичних заняттях та записати у зошити такі питання: індивідуальні особливості мислення (до даного питання виписати одну з методик вивчення особливостей мислення людини); поняття інтелекту; вимірювання інтелекту; поняття творчого мислення, його особливості та умови продуктивності.

16. Уявлення та уява. Придумайте (знайдіть у житті, підберіть з літератури) приклад на тему „уявлення уяви”, „уявлення і пам'ять”. Наведіть приклад їх взаємозв'язку.

Модуль 3. Регулятивна функція психіки

17. Опрацювати такі питання з психології уваги: психологічні теорії уваги (Т. Рібо, Д.Н. Узнадзе, П.Я. Гальперін та ін.); розвиток уваги.

18. Підготувати відповіді на запитання:

- Розвиток волі у людини.
- Самовиховання волі.
- Проблема свободи волі і шляхи її вирішення.

19. Підготувати психологічне есе на тему: „Мотивована поведінка як характеристика особистості”.

20. Самостійно в дослідницькому плані опрацювати такі теми:

- Функціональне призначення різних людських емоцій.
- Порівняльний аналіз різних теорій емоцій.
- Емоції і особистість. Персональний емоційний аналіз індивідуальності творчих особистостей.

Модуль 4. Інструментальна функція психіки

21. У письмовій формі підготуйте питання для самостійного вивчення: темперамент і особистість; роль темпераменту в трудовій і навчальній діяльності; методи діагностики темпераменту (детально опрацювати методику „Формула темпераменту”).

22. Що таке характер? Порівняйте риси характеру, названі в різних психологічних працях, з моральними якостями людини і зробіть висновок: чому ті самі поняття (наприклад, вимогливість, працьовитість, марнославство, самолюбство, гордість, скромність і т.д.) вживаються для позначення властивостей (рис) характеру і моральних якостей особистості? З певним характером люди народжуються чи характер виховується при житті?

23. Що таке здібності? Чи є вони вродженими особливостями особистості, чи повністю набуваються при житті? Або вродженими є якісь можливості (задатки), що виявляються і розвиваються в діяльності? Чи можуть бути задатки, що так і не стануть здібностями, або, якщо не виявляються здібності до чого-небудь, то не було і задатків? Інакше кажучи, чи можуть розвиватися здібності у людини, наприклад, до математики або до музики, до техніки або до управлінської діяльності, якщо спочатку ніяких задатків помічено не було? Обґрунтуйте думку, спираючись на першоджерела наукових праць. Додайте список опрацьованої літератури.

24. Чи бачите ви відмінність між поняттями «здібності» і «схильності», а також між якісними характеристиками, якими наділяють люди ту або іншу людину: «обдарований», «мудрий», «розумний», «ерудований», «начитаний», «освічений», «здібний»?

25. Підготуйте план дискусії на тему „Таланти та генії України.”

Список рекомендованої літератури

1. Бенеш Г. Психологія: dtv-Atlas: Довідник: Пер. з нім. / Худож. Герман і Катерина фон Заальфельд; Наук. ред. пер. В.О.Васютинський. – К.: Знання-Прес, 2007. – 510с.

2. Варій М.Й. Загальна психологія: Підручник/ Для студ. психол. і педагог. спеціальностей. – 2-ге вид. – К.: „Центр учбової літератури”. – 2007. – 968с.

3. Введение в психологию / Под общей ред. А.В.Петровского – М., 1998.

4. Гамезо М.В., Домашенко И.А. Атлас по психологии – М., 1986.

5. Гиппенрейтер Ю.Б. Введение в общую психологию. – М., 1996. – 326с.

6. Годфруа Ж. Что такое психология: В 2-х т. Т. 1/ Под ред. Г.Г. Аракелова.- 2-е изд., стер.- М.: Мир, 1996.- 496 с.
7. Экман П. Психология лжи. – СПб.: Питер, 2001. – 272с. (Серия «Мастера психологии»).
8. Изард К.Э. Психология эмоций / Перев. с англ. - СПб.: Питер, 2002с. – 464с. (Серия «Мастера психологии»).
9. Загальна психологія: Підручник/ За загальною редакцією акад. С.Д.Максименка. – 3-тє вид. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 688с.
10. Загальна психологія: Підручник/ О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. – К.: Каравела, 2011. – 464с.
11. Ильин Е.П. Психология воли. – СПб.: Питер, 2000. – 288с. (Серия «Мастера психологии»).
12. Карнеги Д. Как завоевывать друзей и оказывать влияние на людей. – Екатеринбург: АРТ ЛТД, 1999. – 720с.
13. Квинн В. Прикладная психология: Учеб. пособие для студ. вузов и слушателей курсов психолог. дисциплин. 5-е междунар. изд. – СПб.: Питер, 2001. – 560с. («Учебники нового века»).
14. Краткий психологический словарь/ Под. общ. ред. А.В.Петровского, М.Г.Ярошевского. – 2 изд. – Ростов н/Д: изд. «Феникс», 1998. – 512с.
15. Майерс Д. Психология / Пер. с англ. И.А.Карпиков, В.А.Старовойтова; Худ. обл. М.В.Драко. – Мн.: ООО „Попурри”, 2001. - 848с.
16. Маклаков А.Г. Общая психология. – СПб.: Питер, 2001. – 592с. – (Серия „Учебник нового века”).
17. Максименко С.Д. Загальна психологія: Навчальний посібник. – Видання 2-е, перероблене та доповнене. – К.: «Центр навчальної літератури», 2004. – 272 с.
18. М'ясоїд П.А. Загальна психологія – К.: “Вища школа”, 2000.
19. Мясоїд П.А. Курс загальної психології: Підручник: у 2 т. К.: Алерта, 2011. Т.1. – 496 с.
20. Немов Р.С. Психология: Учеб. для студ. высш. пед. учеб. заведений: В 3 кн. – 4-е изд. – М.: Гуманит. изд. Центр ВЛАДОС, 2001. – Кн.1: Общие основы психологии. – 688 с.
21. Основи психології: Підручник/ За заг. ред. О.В.Киричука, В.А.Роменця. – 3-тє вид. – К.: Либідь, 1997. – 632с.
22. Основы общей психологии/ С.Л.Рубинштейн – СПб.: Питер, 2003. – 713с. (Серия „Мастера психологии”).
23. Павелків Р.В. Загальна психологія: Підручник. - К., 2002. - 506с.
24. Психологія: Підручник/ Ю.Л.Трофімов, В.В.Рибалка, П.А.Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л.Трофімова. – 3-тє вид., стереотип. – К.: Либідь, 2001. - 560с.
25. Психология. Учебник для технических вузов/ Под. общ. ред. В.Н.Дружинина. – СПб.: Питер, 2000. – 608с. (Серия «Учебник нового века»).
26. Психология. Учебник для гуманитарных вузов \ Под общей ред. В.Н.Дружинина. – СПб.: Питер, 2003. - 656с. (Серия „Учебник нового века”).
27. Психологический словарь/ Под ред. Петровского А.В. – М., 1990.
28. Психологическая энциклопедия. 2-е изд./ Под. ред. Р.Корсина, А.Ауэрбаха. – СПб.: Питер, 2006. – 1096с.

29. Роменець В.А., Маноха І.П. Історія психології ХХ століття: Навч. посібник/ Вст. ст. В.О.Татенко, Т.М.Титаренко. Вид. 2-ге, стереотип. – К.: Либідь, 2003. – 992с.
30. Словарь психолога-практика/ Сост. С.Ю. Головин. 2-е изд., перераб. и доп. Мн.: Харвест, 2003. - 976с. (Библиотека практической психологии).
31. Столяренко Л.Д. Основы психологии. – Ростов н/Д.: Феникс, 1997. – 736с.
32. Фрейд З. Остроумие. – Д.: Сталкер, 1999. – 352с.
33. Фрейд З. Психоанализ. – Д.: Сталкер, 1999. – 432с.
34. Халперн Д. Психология критического мышления. – СПб.: Питер, 2000. – 512с. (Серия «Мастера психологии»).
35. Холодная М.А. Психология интеллекта. – 2-е изд., перераб. и доп. – СПб.: Питер, 2002. – 272с. (Серия «Мастера психологии»).
36. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности (Основные положения, исследования и применения). – СПб.: Питер, 1999. – 608с. (Серия «Мастера психологии»).
37. Цимбалюк І.М., Яницька О.Ю. Загальна психологія. Модульно-рейтинговий курс для студентів вищих навчальних закладів. – К.: ВД „Професіонал”, 2004. – 304с.
38. Чалдини Р. Психология влияния. – СПб.: Питер, 2000. – 272с. (Серия «Мастера психологии»).